

2596

פרוטוקול מס' 8/57
מישיבת ועדת הכספים
מיום ד' י"ג באדר תשי"ח - 5.3.58
בשעה 08.55

חברי הוועדה:

השתתפו:

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- י. בדר
- א. בהיר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- מ. חזני
- א. כהן
- נ. לוין
- ז. סוזאייב
- י. ספיר
- י. צור

מוזמנים:

- שר החקלאות ק. לוז
- מר רפאל - מטעם משרד החקלאות
- מר וינר - מטעם משרד האוצר

המסך הדיון בחוק התקציב לשנת 1958/59 (משרד החקלאות).

סדר-היום:

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

ז. סוזאייב:

אני רוצה לציין בספוק את מאמציו והצלחתו של שר האוצר להניע את מר רוגוז'ין להמשיך בהקמת מפעלו בארץ.

בארץ.

ש. דיין:

בשבוע שעבר הודיע חבר הכנסת כמיס מעל במת הכנסת, כי הגדלי הטבק הערבים מקבלים בעבור תוצרתם סכומים קטנים מאלה שמקבלים המגדלים היהודיים. ביום ששי נתפרסם שירו של נתן אלטרמן על נושא זה. אני שואל: האם יש אמת בדבר, ואם כן - הרי

זה דבר איום. אני מקווה שאין אמת בדבר. ואני מבקש לקבל תשובה מוסמכת על כך.

שנית, נתבשרנו היום כי אושר המלווה מהבנק לייצוא ויבוא בסכום של 24 מליון לירות. הואיל וסכום זה מיועד למטרות התישבות, אני מבקש ששר האוצר יביא בפנינו פירוט הוצאותיו של סכום זה, שאסור להשתמש בו למטרות אחרות פרט להתישבות החדשה.

היו"ר י. גורי: השאלות תוכאנה לידיעתו של שר האוצר.

אנו עוברים לסדר היום, ובשמע תשובותיו של שר החקלאות על שאלות חברי הועדה.

שר החקלאות ק. לונז: תחילה אענה על השאלות הכלליות שנשאלו כמעט על ידי כל חברי הועדה.

השאלה הראשונה, שהיא שאלה אקטואלית, התייחסה לקרן בזקי טבע. אני חייב לומר כי המצב כיום הוא, ש-250 אלף דונם של הברואים בנגב - אבדו כליל. מספר הברואיים בנגב מגיע ל-50 אלף נפש. אם נעריך את היכול במגדלים של 50 קילו לדונם, הרי שההפסד הוא שנים רבע מליון לירות. ברור לגמרי שנצטרך לעזור להם בסכום מסויים, ועדיין לא אוכל להגיד מהו הסכום.

נוסף לכך ישנם 60 אלף דונם של המשקים בנגב המזרחי שגם הם לאחר יאוש, יכול להיות שתהיה כמות קטנה של גרעינים שאי אפשר יהיה לקצור אותם, אבל יתכן שהברואיים יתלשו אותם, אבל יכול להיות שגם זה לא ינתן.

6
אשר ליתר השטחים, מצבם אינו רע, אבל אם לא ירדו גשמים היכול יהיה קטן.

זהו הצורך האקטואלי כיום, ובתקציב הזה אין שום עזרה למשקים ולברואיים.

היו"ר י. גורי: פנן אליצון משקי הנגב וקבעתי להם סועד לקבלת משלחת ביום א' אחר הצהריים. כמובן שקבלת המשלחת אינה מחייבת לשום דבר. הילינו הוציאים לשמוע דעתו של שר החקלאות כיצד אפשר יהיה לעזור למשקים אלה.

שר החקלאות ק. לונז: דעתי היא שהממשלה צריכה להגיש עזרה כשם שהגישה עזרה בשנת הבצורת לפני 3 שנים. בשנה שעברה הקציבה ועדת הכספים סכום מסויים לפצויים לנזקי טבע, לפני שלש שנים הוגש תקציב נוסף, השנה נצטרך לבוא בדברים עם שר האוצר בעניין זה.

ש. דיין: מהו השטח הזרוע בנגב?

שר החקלאות ק. לונז: שנים וחצי מליון דונם, אבל הם נמצאים עדיין במצב טוב.

מכאן אני עובר לקרן לנזקי טבע. הקרן לנזקי טבע בשנים הראשונות לא תוכל לפתור מכות טבע הבאות על אזורים גדולים, כי סכומי הקרן הם קטנים. אבל יש מסדות אחרות להן יכולים לשמש סכומים אלה. מדי פעם בפעם באה מכה על אזור מסויים או על ענף מסויים, לדוגמה המכה שניחתה על כרמי גדרה, או מחלת הפה והטלפים ברפתות. אמנם הדבירו את המחלה, אבל המשקים נפגעו, ולמשרד החקלאות לא היתה כמעט כל אפשרות לעזור למשקים. רק לכרמי גדרה נתנה הלוואה לשנתים. זו היתה עזרה כלשהי אבל לא עזרה יסודית. למקרים כאלה אין ספק שהקרן יכולה להיות יעילה מאד אפילו בשנותיה הראשונות. לא כן אם יש בצורת ארצית. נגד זה לא תוכל לעמוד שום קרן, אלא רק כעבור הרבה שנים, לאחר שתצבור סכומים גדולים.

י. ספיר:

בכל העולם יש חברות בטוח.

שר החקלאות ק. לוז: לגבי הרפת הבטוח הוא אך ורק למקרה מות. בארצות אחרות יש בטוח דומה על יסודות שונים, שספק אם אנו יכולים לנהוג על פיהם. בארצות הברית יש חברות המבטחות מפני בצורת. הפרמיה של דמי הבטוח קשורה באופן ישיר עם הסיכון. יש אזורים המסלמים 20 אחוז ויש אזורים המסלמים אחוז אחד. ספק אם אנו יכולים ללכת בדרך זו, כי דוקא בנגב שהוא אזור מועד לבצורת יותר מאשר אזורים אחרים, להטיל מעמסה גדולה של בטוח - ספק אם נוכל לעמוד בזה. לכן אנו צריכים לחפש דרכים אחרות. ואמנם עתה יושבת ועדה המספלת ביסודות הקרן. פורסמה חוברת על הבטוח בארצות שונות. אם חברי הוועדה רוצים לעיין בה, יוכלו לקבלה.

שאלה כללית אחרת שנשאלה: מהו הטיפול של משרד החקלאות בהתישבות החדשה, ומה הם תחומי הפעולה של מחלקת ההתישבות ומשרד החקלאות. אני הייתי מחלק שאלה זו לשניים: שאלת התקציב ושאלת הטיפול בהתישבות החדשה. אשר לשאלת התקציב - בזמנו היתה חלוקה של הפונקציות בין הממשלה ובין הסוכנות היהודית, והממשלה קבלה על עצמה את העליות החדשות. את השנה וחצי הראשונות ואת השכון. במרוצת הזמן נכנסה הממשלה גם לסוגי פעולות - מטעים ורישות השטחים. וכאשר תקציב הסוכנות היהודית לא הספיק התחילה העברת סכומים שגדלו והלכו על ידי הממשלה כהלואה לסוכנות היהודית למען ההתישבות החדשה. בשנה שעברה הסתכם הסכום ב-20 מליון לירות ונוספו על כך הקצבות משרד החקלאות מטעמים שונים של התקציב להתישבות החדשה באותם שטחים שהוא פועל - מטעים והשקאה מקומית. השנה, כידוע לכם, גדל הסכום הזה.

מבחינת התקציב זהו המצב. הכספים מועברים לסוכנות והסוכנות היא שעורכת את התקציב הכללי להתישבות החדשה. בתוך התקציב של הסוכנות נכללים הסכומים שהממשלה מקציבה. אין שיתוף בין משרד החקלאות ובין מחלקת ההתישבות לגבי עריכת התקציב. הסוכנות היהודית עורכת את תקציב ההתישבות החדשה; אנו מקבלים את התקציב כאשר הוא ערוך.

י. ספיר:

איך יכולה להיות מדיניות של ההתישבות אם שני הגופים הפועלים בהתישבות מכינים כל אחד

תכנית נפרדת.

אני מודיע כעובדה שאינה נתנת לסתירה שהסוכנות היהודית הוציאה 90 מליון לירות לשכון ללא החלטה על התכנית והסכום.

שר החקלאות ק. לוז: מתקיימות ישירות מדיירות של הנהלת מחלקת ההתישבות והנהלת משרד החקלאות, כולל שר החקלאות והעובדים הבכירים של משרד החקלאות.

ברור לגמרי שבשנים הקרובות חלק מן המסקים יצטרך לעבור לטיפול משרד החקלאות. אני מניח שתוך שנים ספורות - תוך 4-5 שנים - ההתיישבות החדשה הקיימת תעבור כולה לטיפולו של משרד החקלאות, ובהתאם לכך צריך להפוך את המנגנון של הטיפול וההדרכה של משרד החקלאות. עכשו קיימים שני מנגנוני הדרכה: האחד של משרד החקלאות והשני של מחלקת ההתיישבות. ההדרכה של משרד החקלאות מרוכזת במחלקת מקצועיות. בכל מחלקה מקצועית יש מדריכים ארציים. במידה ושטחי העיבוד גדלים והולכים מוזקר הצורך להכניס ריאורגניזציה בדרך ההדרכה. ואנו הולכים בדרך זו של הדרכה אזורית. בכל אזור צריך לקום מרכז הדרכה שיכלול מספר מדריכים. המדריכים המקצועיים המרכזיים יעסקו בעיקר בהדרכת המדריכים. השנה אנו מקיימים שני מחזרי הדרכה כאלה: האחד נפתח בגליל העליון והשני יפתח בעפולה. בשטח זה יש תיאום בינינו ובין מחלקת ההתיישבות. בכל אזור שיפתח מרכז הדרכה של משרד החקלאות, הוא יטפל גם בהדרכת המסקים החדשים. בדרך זו אנו מכינים את הבסיס ההדרכתי להעברת הטיפול בהתיישבות החדשה למשרד החקלאות בעבור מספר שנים.

חמעכל אענני עונה על שאלתו של מר ספיר על התיישבות המעמד הבינוני. כי משרד החקלאות אינו מטפל באופן ישיר בהתיישבות החדשה, ואף מבקש להעביר את השאלה הנוגעת לענין השכון לשר העבודה, כי רק באופן סבבי תקציב זה כלול במשרד החקלאות. למעשה הוא מתבצע על ידי משרד העבודה. אינני יודע אם זה צריך להיות כך או לא. אני יודע שתקציב משרד המסחר והתעשייה אינו כולל את השכון של התעשייה, וכן משרהים אחרים. אבל משום מה השתרשה מסורת זו שתקציב השכון בחקלאות מצורף באופן סבבי לתקציב משרד החקלאות.

אשר לשאלה, מהו הסכום שהוקצב על ידי בנק החקלאות לקונסולידציה של המסקים, הדי בשנה שעברה נתתי הסבר בענין זה והבאתי רשימת המסקים. המדובר הוא במסקי הבסוס 1949; היינו, באותה שנה שנתקבלה ההלוואה מהבנק לייצוא ויבוא, והיה רצון שהסוכנות היהודית תסיים פעולתה במספר גדול של מסקים על מנת שתוכל להתמסר להתיישבות חדשה. בטוס זה כלל 108 מסקים.

(אחרי כן רשמה אד)

לפני-כן רשמה מא.

אד.

המשך דברי שר החקלאות - ק. לונז :

מהם 84 קבוצים, 22 מושבים ו-2 כפרים של המעמד הבינוני.

בתקציב הסוכנות היהודית היה סכום מסוים שאותו העבירו לביסוס המשקים. הביסוס הזה היה בלתי-מספיק בהחלט. מה שניתן למשקים בממוצע היה - 10 דונם שלחין, כולל 3,5 דונם מטע, פחות מפרה אחת ליחידה, 49 עופות.

אשר לבתי-דירה - במושבים ניתנו בתים אלה, בעוד שלקבוצים לא ניתן שום בית-דירה. אקרא קטע מפרוטוקול שנחתם בזמנו על-ידי נציגי הסוכנות היהודית ונציגי המרכז החקלאי :

"התכנית הזו אינה כוללת, כידוע, את השיכון במשקים הקיבוציים - לאחר שהמשקים יקבלו את הסכומים המוצעים על-ידנו, נשארת תביעתם לבתי-דירה ועומדת."

משקים אלה קיבלו פחות ציוד אפילו מזה שנמצא עכשיו בהתיישבות החדשה. הם השלימו את ציודם ואת בתי-הדירה באמצעים רגילים שיכלו להשיג בשוק הכפיים או במוסדות בנקאיים שונים והסתכנו בחובות.

היה הכרח להשלים את הציוד שלא ניתן להם. מתוך מספר של 108 משקים, לאחר בדיקה, הוחלט לעשות קונסולידציה של החובות ל- 86 משקים. 22 משקים קבוציים הוכרו כמשקים שיכולים להמשיך את חייהם ללא עזרה נוספת. הקונברסיה מכוונת איפוא ל- 62 קבוצים, 22 מושבים ו-2 כפרים של המעמד הבינוני, בסך-הכל - 86 משקים.

עד כה הושקע על-ידי הממשלה בתקציב מלפני שנה - 4 מיליון; בתקציב השוטף - 7 מיליון, ובתקציב החדש - 7 מיליון. נוסף על כך היתה הלוואה מ"גמול" בסכום של 2,400,000 ל"י לתקופה של 5 שנים. התכנית כולה צריכה להגיע ל- 25 מיליון, ומתוכה יפרו גם את אותן 2,400,000 הלירות של "גמול".

אם נחלק את הסכום למספר היחידות הרי קודם כל יתברר שהמספר הכולל של היחידות מגיע ל - 6,675 : בקבוצים - 5,475; ובמושבים - 1,200. אם נחלק את הסכום על מספר היחידות, הרי נגיע לסכום של 3,500 ל"י הלוואה קונסולידציונית ליחידה. סכום זה מספק רק את מחצית הסכום הדרוש לסיפוק הדירה שלא ניתנה בזמנו לקבוצים.

קביעת הסכומים נקבעת על-ידי ועדה. המצב שונה במקרים שונים. כאמור, 22 משקים הוצאו מהענין, כי בגלל תנאים טבעיים או בגלל הצלחה או כושר מיוחד התגברו על הקשיים. בכלל משקים אלה יש הצריכים לקבל את השלמת הציוד והסדר החובות. יש משקים שונים שמצבם שונה. בוועדה זו משתתפים נציגי משרד החקלאות, נציגי בנק החקלאות וכן - במידה והדבר נוגע להתיישבות עובדת - נציגי המרכז החקלאי, הזרמים התנועתיים וההתיישבות האחרת. מטעם ההתיישבות האחרות משתתפים ב"כ התאחדות האיכרים - ד"ר זקס, ומטעם משקי "חרות - חנר-הכנסת אולמרט. וועדה זו קובעת את הסכום המינימלי הדרוש לכל משק לשם הבראתו.

הי"ר י. גורי: דעתי אף פעם לא היתה נוחה מההגדרה "התיישבות עובדת". ההתיישבות מתחלקת לסוגים שונים, ולכל סוג הגדרה משלו. אבל אין לחלק את ההתיישבות להתיישבות עובדת ובלתי-עובדת.

שר החקלאות ק. לונז: אינני יכול להשיב על השאלה כמה עולים נקלטו בקבוצים. לשם כך צריך לערוך מפקד. אולם בשנה האחרונה, לפי מספרים שנתפרסמו, נקלטו 3,400 נפש במשק הקבוצי מבין העולים. יש להניח ש- 35% - 30% יפלטו.

שר החקלאות ק. לוז

תחומי הפעולה בין משרד החקלאות ומשרד הפיתוח לגבי הערבה הם לגמרי מוגדרים. יש שני תקציבים לפיתוח הערבה, האחד כלול במשרד הפיתוח, והשני - במשרד החקלאות. משרד החקלאות עוסק בנטיעת תמרים ביטבתה ובאילת, במחקר לגבי הגידולים במקומות אלה, בתצפיות הידרולוגיות, בבדיקות מי התהום ומליחותם וזרימתם, בבעיית השטפונות ותפיסתם. השנה מבצעים מפעל להקמת סכר נוסף בשדה-בוקר לשם תפיסת שטפונות. בנסיונות של זריעת צמחי מרעה מתאימים לאזור, נסיונות בצורות השקאה המתאימות לגידולים השונים. בכמה עניינים הגענו לכלל מסקנה חיובית, כמו לגבי גידול התמרים. כן יש הצלחה בענפים אחרים שמתרשים באזור, כמו אספסת, סוגי מטעים כמו הרימונית וכן סוגי ירקות.

עין יהב - במקום זה נסתיימו הנסיונות. מבחינה זו אפשר לבטל את נקודת התצפית ולהפכה לנקודת התיישבות. (הי"ר י. גורי: איזה שטח מקיפים הניסויים.) למרגלות הרב הנגב ובערבה יש שטח בלתי מוגבל של מאות אלפי דונמים.

י. ספיר: אילו ענפים באים בחשבון לגידול בהר הנגב?

שר החקלאות ק. לוז: מרעה - על-ידי תפיסת שטפונות, מטעים כמו אפרסקים. בגידול אפרסקים יש הצלחה רבה ויש שם מטע יוצא מהכלל. ברביבים, למשל, יש מטע נאה של תמרים המושקה נמים מלוחים.

י. ספיר: האם יש מושג כמה יחידות משפחה אפשר יהיה ליישב בנגב, בגבולות השערה של כמויות מים?

שר החקלאות ק. לוז: במידה ויהיה שם ישוב שיעסוק בתעשייה ובמחצבים ובמלאכות - הנגב יוכל לספק את התצרוכת שלו. אין לי בסחון שכדאי לבנות חקלאות על-סמנת שתעביר את תוצרתה לתל-אביב. עגבניות מעין-גדי אפשר להביא לתל-אביב, ועין-רדיאן שולחת תמרים לעיר זו. אני מקווה שבנגב יהיה ישוב גדול שיתפרנס על מחצבים, תעשייה ומלאכה והוא ידרוש ישוב חקלאי שיספק לו את מזונותיו.

י. ספיר: לאור הנסיונות האם אפשר לומר, שההתיישבות החקלאית בנגב תצטרך להתפתח במקביל להתיישבות עירונית?

שר החקלאות ק. לוז: זה נכון. נוסף לכך יש כמה גידולים המצליחים בנגב כגון: תמרים שאינם קשורים בישוב אחר. דוקא.

סיכויים לכמויות המים - בהרצאתי בכנסת על חוק המים הבאתי מספרים, ואני יכול לחזור עליהם. יש אומדנים שונים בנדון. האומדן האופטימיסטי נוקט בשני מיליארד וחצי קוב. יש אומדן יותר אופטימי של מר בלאס, אבל לא פגשתי מומחה אשר תומך בו. האומדן הפסימי נוקט בכמות של 1,700 מיליון. האומדן המקובל הוא 1,975 מיליון, בערך שני מיליארד קוב מים. כמות זו מתחלקת: 500 מיליון - הירדן; 215 - הירקון; מעיינות ומים עליים - 280 מיליון; מי תהום - 750 - 730 מיליון; שטפונות, מי ביוב, מים חוזרים מהשקאה - 245 מיליון.

אני עובר לשאלת מי התהום ומידת ניצולם. דרוסה מחיפה ובצפון יש מים, ושם כמעט נוצלו מי התהום, אלא שיש עדיין שכבות שאי-אפשר לקבוע בוודאות לגביהם מה יש בהם ועכשיו נערכים קידוחים. מעריכים שגם דרוסה מחיפה אפשר יהיה למצוא כ-40 מיליון קוב מי תהום. שאפשר יהיה לגלות, או אולי יותר מזה. יש מים עליים שכמותם ידועה. לגבי המים הנמצאים במעמקי האדמה אי-אפשר לדעת בוודאות כמויות. לכן יש הערכות שונות של המומחים.

לפיתוח עתידי - מביאים בחשבון 340 מיליון קוב מים ממפעלים אזוריים; 320 מיליון - מי הירדן; 280 מיליון מי ביוב, שטפונות, מים חוזרים מהשקאה, יתרות מי תהום, היינו - כ-940 מיליון.

מכמות זו יצטרכו להפריש מים לאזורים בהם מי התהום הומלחו או הם בסכנה של המלחה. להתיישבות הקיימת מגיעה כמות של כ- 300 מיליון. שלב ראשון אלה המפעלים האזוריים שיצטרכו להיענות בחלקם להחלפת המים שהומלחו, לגידול האוכלוסיה ולגידול התעשייה. הם לא יתנו כיסוי לצרכי ההתיישבות החדשה. צרכים אלה יוכלו לבוא על סיפוקם עם ביצוע השלב הראשון של מפעל הירדן, שלב אשר צריך לספק כ- 150 מיליון קוב מים לתל-אביב.

בעיה זו הופכת את מפעל הירדן לאקטואלי ביותר. היינו צריכים להביא לגמר השלב הראשון של מפעל הירדן במשך חמש שנים. יש אפשרות טכנית להגיע לכך. הבעיה היא תקציבית. אין כל מניעה פוליטית. אפשר לעקוף את האזור המפורז ולבצע שאיבה ישירה מהכינרת. גם לשם העברת המים מהגליל העליון אפשר יהיה לעקוף את האזור המפורז. (י. ספיר: האם העיקוף של האזור ושאיבת המים מהכינרת לא ישנו את התכנית?) פעולה זו איננה משנה דבר ממה שהולך ומתבצע, ומה שמתבצע - מותאם לאפשרויות. הדבר יכול רק לייקר או להוזיל את המפעל בעשרה מיליון.

אופן ביצוע התקציב לגבי מפעלים מקומיים: כל אדם או גוף המביא למשרד החקלאות הוכחות שיש בידו מים, היינו - זכויות מים, באר מים או מקור מים, ומביא למשרד תכנית להקמת המפעל (גם לגבי קידוח חדש, במידה ומבחינה הידרולוגית מותר לקדוח) - הוא מקבל תקציב, לאחר בדיקה טכנית של מהנדסי המים של משרד החקלאות. אם הבעיה איננה יכולה למצוא את פתרונה בתחומי התקציב של אותה שנה, באופן אוטומטי נדחה הביצוע לשנה הבאה. זוהי עבודה רצופה ויש מעין א תור בהתאם לזמני הגשת הבקשות והעבודה מתבצעת. אין מקרה של בקשות שהועברו ולא מצאו את סיפוקן.

נשאלה שאלה מהו אחוז ההלוואות וההשקעות במפעלי הניקוז. יש שני תקציבים לניקוז - לניקוז אזורי וניקוז מקומי. הניקוז האזורי מצטרף לתכנית ארצית של ניקוז שהיא מכוונת בעיקר למניעת שטפונות, שם הממשלה נותנת 2/3 מהשקעה ו- 1/3 כהלוואה. בניקוז מקומי - 1/4 מהסכום הוא השקעה, ו- 3/4 ממנו - הלוואה. גם רשויות הניקוז משקיעות מצדן כספים. ההלוואות וההשקעות הן רק חלק מההשקעה הכללית. תפיסת השטפונות ובעיקר ניצול מי-הביוב הם בשלב האחרון, כי דברים אלה הם יקרים ביותר. במידה והדבר הכרחי מבחינה מוניציפלית - הדבר מתבצע שלא על-חשבון משרד החקלאות.

יש סעיף להגברת הייצור החקלאי והוא מתפרט לסעיפים שונים. סכום זה נועד להלוואות להקמת משקי-עזר, רכישת ציוד, השלמת מחסן הפרדה לכותנה וכן לבחי-אריזה לתוצרת חקלאית.

אשר להון חוזר - זהו סכום לא גדול של כ- 4 מיליון ל"י השנה, והוא מתחלק לסעיפים שונים. ומה יעודו של סכום זה? הוא מתחלק לשני סוגים: בחלק משתמשים כדי להניע סכומים אחרים, כמו למשל מתן הלוואה לפלחה. אנו נוטלים חלק מהסכום, והבנק נותן את הנוטר. החלק השני של הסכום נכנס לקרנות משותפים או בנקים. זהו פקדון למספר שנים, המשתלם מדי שנה בשנה ובכנס לקופת האוצר ומופיע בסעיף של גביות.

י. ספיר: מהי המטרה של הקרנות המשותפות?

שר החקלאות ק. לוז: יש בבנק הפועלים קרנות להתיישבות חדשה בסכום של 7 מיליון. זוהי קרן קבועה וכעת משלימים אותה. יש קרן כזו גם בבנק ישראל לחקלאות, ויש קרנות ב"אוצר החקלאות" ובבנק האיכרים.

מ. חזני: הרושם המתקבל מקריאת התקציב הוא, שכל שנה מגדילים את הסכום. צריך לשנות את שטת הרישום.

שר החקלאות ק. לוז: יש כאן 4 מיליון. נדמה לי שסכום של 1,5 מיליון חוזר.

ז. צור: לקראת התקציב הגענו לכלל סיכום עם האוצר, שהכספים שניתנו לקרנות יהיו למספר שנים יותר רב, ואילו הסכום שניתן להון חוזר יהיה לשנתיים-שלוש.

שר החקלאות ק. לוז: בענין פיתוח הדייג הימי והסובסידיות חלה אי-הבנה. יש כאן סכום של 20 אלף לירות - השתתפות בציווד. אשר לסובסידיות לדייג - נדמה לי שיש כאן סכום של 300 אלף לירות שהולך לקרן משותפת בה משתתפים הדייגים עצמם על-ידי ניכוי מסוים מהפדיון. זהו היטל עצמי. כן יש השתתפות הממשלה. זוהי מעין קרן ביטוח. בקרן זו השתמשו השגה לכיסוי ההפסדים שנגרמו על-ידי תפיסת הספינות בתורכיה; אבל בעיקר מיועדים הכספים לדייג מכמורת להבטחת מחירי מינימום. נדמה לי שהסכום שהיה בשנה הקודמת למטרה זו לא הוצא במלואו.

י. ספיר: מהו אחוז הסובסידיה במחירי הדגים?

שר החקלאות ק. לוז: זהו אחוז קטן. לפני שנתיים הדייג לא נזקק לסובסידיות. זו היא מעין קרן לפגעי טבע, קרן מצטברת שעונה על הצרות הצפויות לדייגים.

פיתוח משק חקלאי בבתי-הספר - ליד בתי-הספר החקלאיים יש משקים, וכשם שנותנים הלוואות לפיתוח משקים בכלל, כן נותנים הלוואות אלו לפיתוח משקים כאלה של בתי-הספר, למטעים, לבעלי-חיים וכדומה. לא נותנים הלוואות כאלו לבתי-ספר בלתי-ממשלתיים. (י. ספיר: לפי מה זה מתחלק?) בהתאם לצרכים. קיימת ועדה מיוחדת הממונה על משקי בתי-הספר.

2 מיליון לשיקום משקים - אלה משקים שהסוכנות לא סיימה את הטיפול בהם. אנו מעבירים את הכסף לסוכנות. יש פה סכום לגמר הניסוס של משקי השיקום. הבעיה הועלתה עם הפילוג של הקבוץ המאוחד. הסכום האחרון מיועד להשלמת הקמת המשקים.

מחקרים - נעשית עבודת מחקר מסועפת וחשובה. בדברי ההסבר יש רשימה מפורטת של כל המחקרים הנעשים על-ידי תחנת הנסיונות, המחלקה לחקר הדייג, התחנה לחקר הייעור באילנות. אם כי היכום כלול בתקציב הרגיל, הרי יש כאן למעשה אחת הצורות היעילות של פיתוח המשק החקלאי. למחקר אין גבול; אילו אפשר היה להגדיל את התקציב - היו תוצאות יותר מהירות, אבל יש מגבלות תקציביות.

אחרי-כן רשמה חס.

שר החקלאות ק. לוז:

יש תנודה מתמדת של זנים. בשעורה
הופיעה מחלה שעלולה היתה לחסל את השעורה. תחנת הנסיונות הגיעה לזן
עמיד נגד המחלה הזאת. זאת היא דוגמא. נבחנו גם זנים בכותנה, בנוטניים,
בכל הגידולים. נבחנו גידולים חדשים, כמו קנה-סוכר - גידול העשוי
לפטור במידה רבה את הרנטביליות של בתי-החרושת לסוכר, ע"י הארכת
עונת העבודה של בתי-החרושת. הזמנו קבוצת מומחים לקנה-סוכר מארה"ב.
על-פני הצעותיהם אנו נבחנו עכשיו זנים שונים של קנה-סוכר ואנו
מקווים לתוצאות טובות.

בדרך-כלל העבודה היא מסועפת מאד.
כוצ להקדיש יום כדי לעבור בתחנת הנסיונות ולראות מה מתבצע בכל
אחת מן המחלקות.

א. בהיר:
מה בענין המוס'ם לאיחוד התחנה עם
האוניברסיטה?

שר החקלאות ק. לוז:
מתנהל מוס'ם על איחוד בין האוניברסיטה
לבין תחנת הנסיונות. אם יגיעו לאיחוד,
זה יהיה מפעל חשוב מאד. המוס'ם מתנהל באורח רצוי. אנחנו מנהלים את
המוס'ם ומקנים שנגיע לזה.

י. ספיר:
בהרבה מאד זנים של פרות וצמחים
תעשייתיים הגענו לרוביה בשוק המקומי
או לאיזה סיכום מסוים מה הן האפשרויות המקסימליות של אותו ענף.
ברור, שכדי להחליף את שטח החקלאות באופן רנטבילי או להחליף ענפים
פחות רנטביליים בענפים יותר רנטביליים, אנו חייבים לפלוש לשטח של
גידולים חדשים, לא רק לזנים המחליפים זנים בלתי-רנטביליים. האם יש
איזו אינדוקציה לגידולים חדשים שהנם בגדר של שלב מסוים של מחקר.

שר החקלאות ק. לוז: מה עוד?

י. ספיר: מה עוד?

שר החקלאות ק. לוז:
יש עבודת אינטרוודוקציה מתמדת של עצי
פרי, של גידולים שונים, של עצים.
עוסקים אפילו בקפה. כל מה שיש בעולם נמצא במבחן אצלנו. האם יש
תוצאות לכך? יש תוצאות משביות-רצון לצפצפה. הצפצפה באיטליה דוחה
את הכרמים. בצפון איטליה עוקרים כרמים ונוטעים צפצפות בגידול
אינטנסיבי לצורך תעשיות העץ והנייר. היו אצלנו מומחים ואנו מבצעים
מטע של אלף דונם צפצפות, לאחר נסיונות שנעשו ונעשים בזנים שונים של
צפצפות. הבאנו עכשיו חומר מאיטליה ומנסים זאת.

א. כהן: האם זה בא בחשבון בשביל ההר?

שר החקלאות ק. לוז: לא. זה גידול אינטנסיבי מסשי.

י. ספיר:
האם מישהו קיבל מפי"ק א את הארכיביים שלה
על נסיונותיה לפני 40-50 שנה בגידולים
השונים. הם עשו נסיונות אפילו בטה, קפה וכותנה. רצוי מאד היה לקבל
את זה.

שר החקלאות ק. לוז:

לברון היתה תפיסה רחבה מאד בענין זה.

א. בהיר:

מה המצב בהתפתחות מטעי האקליפטוס?
אני שומע שמפתאים שטחים גדולים.

שר החקלאות ק. לוז:

התעשייה כארץ וודשת עץ ואנחנו משתמשים
באותם השטחים שאינם טובים לעיבוד
רגיל, בערוצים למשל. לא היה נסיון של גידול אינטנסיבי בהשקאה. אגב,
האקליפטוס שהובא מאוסטרליה, ואשר שם אינו רגיל לתעשייה, קיבל אצלנו
תכונות חדשות ולפי האנליזה שנעשתה באוסטרליה - שלחנו את זה לשם -
מתברר שהוא קיבל תכונות חדשות והעץ ראוי לתעשייה.

ס. חזגי:

מדוע לא בדקה, תה"ל; לפני שהקימה את
המבנים האלה אם אפשר לקיים את היחידה

שלה בשני מקומות?

א. בהיר:

מה זה "בית-ספר למדריכים"?

שר החקלאות ק. לוז:

רמת המדריך הכפרי, לדעתי, אינה
מספיקה. בוגר ב"הס החקלאי,
השכלתו בחקלאות אינה מספקת כדי שיהיה מדריך ראוי לשמו. כך גם
החקלאי הוותיק עם כל הכבוד שאני רוחש לו, ועם כל ידיעותיו,
השכלתו אינה מספיקה כדי שיהיה מדריך, וצריך להעלות את רמתו.
אנחנו מתכננים הקמת ב"ס דו-שנתי
למדריכים, שבו יקבלו השכלה נוספת בוגרי בתי"הס החקלאיים וכן
חקלאים ותיקים. אם האיחוד בין האוניברסיטה ותחנת הנסיונות ייצא
לפועל, ב"ס זה יצורף לאיחוד.

א. בהיר:

האם ייכללו בזה גם אנשים שעליהם
לרכז משקים בתוך המשקים.

שר החקלאות ק. לוז:

תנתן להם שם השכלה די רחבה.
עכשיו יש קורסים למרכזי-משק.
נוסף לזה עשינו השנה מפעל משותף עם הפקולטה לחקלאות, מעין מחלקה
מיוחדת שבה לומדים בני משקים רבים וגם מורים רבים לחקלאות אשר
במשך שלוש שנים, בנסיבות מסוימות, עוברים כמס' קורס מלא של
הפקולטה לחקלאות ברחובות. ז"א שהם עוברים את הקורס המלא במשך
שנה-וחצי עד שנתיים במקום במשך שלוש שנים.

היחסים בין הקק"ל והממשלה,
ענין הייעור ושימור הקרקע: מתנהל מו"מ סוקרם עם הקק"ל על-מנת
למנוע כפילות ועל-מנת לשמור על שטח פעולה בשביל הקק"ל; כלומר,
לקיים את הקק"ל. אלו היו המטרות. הקווים של המו"מ הם: הטיפול
בקרעות המדינה והקק"ל כאחד ירוכזו בידי הממשלה, ואילו הייעור
והכשרת הקרקע על כל קרקעות המדינה, ירוכזו בידי הקק"ל. הפיקוח
על הייעור, אישור התכניות - אלה ייעשו ע"י הממשלה. בענין

שר החקלאות ק. לוז:

הייעור יספול משרד החקלאות. אשר לקרקעות - על כך תחליט הממשלה. כמובן שכמה שטחי פעולה יש ארו בידי הממשלה, כגון: עבודת המחקר, תחנת הנסיונות של הייעור, השמירה על החוקים, חוקי היצרות וגם פיקוח מסוים על ניצול יערות שהם של ארמה ממשלתית.

למה הוקמה רשות החולצה? אדמת החולה שונה לגמרי מן האדמות במקומות האחרים. אין זו אדמה מינרלית, אלא אדמת כבול. יש שני דברים מיוחדים לאדמה זו. ראשית, היא צפויה תמיד לסכנת שריפה. שנית, שיטת ההשקאה בה אינה דומה לשיטות ההשקאה הרגילות. את הכבול אי אפשר להשקות מלמעלה. ההשקאה היא תת-קרקעית ע"י רשת תעלות. הדבר הזה דורש שכל מערכת ההשקאה בכל השטח תמצא בפיקוח מרכזי.

לפיכך, אי-אפשר היה לנהוג לגבי השטח הזה באותה הדרך שבה אנו נוהגים בכל שטח אחר, שמיסדים מסק והוא מטפל בביתו כפי שמטפלים. כאן, בתקופה הראשונה, צריך השטח להיות מרוכז ביד אחת וצריך להוציא לפועל את הנסיונות של הגידולים המתאימים.

רשות החולה השנה עבדה יפה מאד. היא עיבדה שטח גדול. בדברי ההסבר מתוארים הדברים יפה מאד. זה שטח של כ-26 אלף דונם. היא גידלה שטחים גדולים של כותנה, בוטנים, אורז, סלק-סוכר, תירס - בהצלחה ניכרת. על-כל-פניו, כבר בשנה הראשונה לא היה שום הפסד. אבל היו גם דברים שלא הצליחו מפני שזה רק נסיון.

בעתיד, לאחר שיגובש הנסיון, ייתכן שנעשה באדמה זו התישבות רגילה. אבל השלב הזה הכרחי.

על אחריות מי כל הרווח וההפסד?

י. ספיר:

הממשלה, הסוכנות היהודית והקק"ל, שהם השותפים בגוף זה.

שר החקלאות ק. לוז:

החברה לייצוא חקלאי: הוחלט להקים חברה כזאת באשר הייצוא החקלאי, מחוץ להדרים ובוטנים, הוא לפי שעה יצוא נסיוני בעיקרו. גם מחוץ הביצים שמבחינת דרכי המשלוח הוא גם כן איננו בשלב נסיון, אלא צריך לעבור שלב של נסיונות מסחריים. זאת אפשר היה לעשות רק ע"י מוסד שהממשלה תקים אותו. אף אחד אינו מוכן לקבל על עצמו את הנסיונות האלה.

החברה הזאת ביצעה השנה יצוא במליון דולר, אם אינני טועה. בסך הכל, הממשלה שותפה לפרמיות הרגילות מתוך הקצבה מיוחדת כדי לעזור בקביעת מחיר העבניות, הגזר, הענבים, וחיפוש שווקים. זה מסתכם בכמה עשרות אלפי לירות. זוהי מסרת החברה.

אגב, היות ונוצר כלי זה, מסרו לו כל הארגונים של מגדלי העופות את יצוא הביצים. אין זו חברה שיש לה זכות מיוחדת לגבי הייצוא. משתתפים בה הממשלה, הסוכנות, המשקוים בהתאם לחלקם במסחר.

על ענין זה יש הרבה מה לדבר.

י. ספיר:

אינני מוכן להכנס למיקוח בין המשווקים.

שר החקלאות ק. לוז:

אם תוקם, ע"י גוף אחר, חברה שתוצה לעסוק באותם הנסיונות - יינתן לה או לא?

ז. סרזאייב:

שר החקלאות ק. לוז:

אין זו חברה מונופוליסטית. השאלה היא אם זה יעיל. אני אומר שלא. חבר-הכנסת ספיר ודאי יגן עלי אם אומר שייצוא ההדרים צריך להיות מרוכז ביד אחד. אני מניח שגם יצוא אנוזי-אדמה צריך להיות מרוכז ביד אחת. רק הודות למועצה לשינוק פרי הדר יכולנו להגיע להסתחות זו של ההדרים, אנשים הבאים מחו"ל מתפעלים מן ההסדר הזה ומקנאים בנו בגללו. זה גוף עם סמכויות ממלתי. החברה לייצוא חקלאי איננה גוף ממלתי.

קמו מועצות ייצור המרכזות את כל הסקטורים. יש מועצת בוטנים אשר מבצעת את הייצוא... (י. ספיר: היא מרכזת אותו, אבל אינה מבצעת. הפירמות עושות את הייצוא). אני מניח שמועצת הבוטנים תצטרך לעבור לפסים של המועצה לפרי הדר, וייתכן שהיא תפזא לנכון שהזרוע המסחרית שלה תהיה החברה לייצוא חקלאי, מתוך טעמים של יעילות.

נכון שהשנה ירד במקצת מחיר הבוטנים, אבל תנודות יש תמיד.

מחיר המים בגליל התחתון: היתה ועדה שקבעה כבר את המחירים, והם מתקבלים בדרך-כלל על הדעת.

היו"ר י. גורי: עלינו להפסיק עתה את מתן התשובות לשאלות. נבקש את שר החקלאות להמשיך ביום שני. עלינו לאשר עוד כמה וכמה דברים היום.

אישור סיכומי ועדת-המשנה לענין פטור ממס-הכנסה:

מ. חזני: כל הסיכומים נתקבלו פה-אחד.

הישובים חולקו לחמש קבוצות. אם הוועדה רוצה, אקרא בפניה את כל השמות, אם לא, אזיין רק את נושאי הקבוצות. הקבוצה הראשונה כוללת 4 ישובים שהם חדשים, ושהוועדה החליטה לכלול אותם במסגרת הפטור.

הקבוצה השנייה כוללת 15 משק. כאן יש שאלה של תיקון תאריכים על יסוד ערעורים של המשקים, שנבדקו באופן יסודי ונתברר שצדקו בערעוריהם.

הקבוצה השלישית כוללת שני משקים - קיבוצים. אחד מהם ממשיך להיות קיבוץ והשני בינתיים הפך למושב עולים, והאוכלוסיה שם נתחלפה לחלוטין. המקומות עמדו ריקים והמשק נעזב. הוועדה קבעה בהנחיותיה, בשעתו, שבמקרה כזה מתחילים את המניין מחדש. חילופים שגרתיים אין להכיר, כי זה דבר אשר קורה במשקים רבים ואין לדבר סוף.

הקבוצה הרביעית כוללת 9 משקים; ליתר דיוק: 9 הרחבות שאישרנו אותן כהרחבות בהתאם להנחיות של הוועדה - לא פחות מעשר משפחות גבת-אחת ואדמה חדשה.

הקבוצה החמישית כוללת 3 משקים בעמק-הירדן. הוועדה קבעה פעם סדר מסוים לגבי ישובים שנחרבו כליל או כמעט כליל בזמן מלחמת-השחרור. אלה הם משקים שבהרסו ע"י הפולש המצרי בדרומה של הארץ, בנגב, וגם בעמק הירדן. הוועדה נתנה להם להנות ממחצית הפטור. הוועדה נתנה את הפטור רק למשק עין-גב. כאשר נודע הדבר קמה צעקה גדולה. ועדת המשנה דנה בזה והחליטה לתת את הפטור גם למסדה, שער הגולן וקדמה.

ס. חזני:

נותרה קבוצה ששית של שלשה משקים - בית-ג'יר, אליפלט ועין-יעקב. ועדת המשנה עוד לא הספיקה לברר את הנתונים ביחס לתאריך האחזותם בקרקע. ועדת המשנה החליטה לייפות את כוחי לברר את הנתונים לפי הפרוצדורה הרגילה ולצרף גם את הישובים האלה לפרוטוקול, אם מליאת הוועדה תסכים לכך.

הוועדה דחתה 4 בקשות: "יובלים" - זו חווה חקלאית המיועדת להתישבות, אבל התישבותם של האנשים, העובדים כשכירים אצל בעלי החווה (7-6 חיילים משוחררים נכים שקיבלו על עצמם לפתח שטח קרקע) התישבותם עוד לא התחילה.

המושב "מולדת" ו"רגבה" ביקשו לצרף את ההרחבה לפטור. דחינו, משום שדינם בענין הרחבה כדון קיבוץ. מוטב שיתופי, לפי העקרון שקבענו, דינו בשיטת חישוב מס-ההכנסה כדון קיבוץ, ואינו יכול להנות מן הפטור.

דחינו גם את הבקשה של "שורש" - ישוב ע"י בית-מחסיר. הם ערערו על התאריך שפורסם ב"רשומות", אבל התברר שהערעור אינו מוצדק, והוא נדחה.

עם זאת ממליצה ועדת המשנה על קיום בדיון בשאלה של מתן הפטור לעיירות בשטחי פיתוח. שאלה זו קיימת בינתיים הפטור חל רק על דימונה, ולגבי אילת יש תקנה מיוחדת. יש עוד עיירות מסוג זה ואותם הגורמים שתבעו מן הוועדה לקבוע מעמד מיוחד לדימונה תובעים את אותו הדבר לגבי עיירות אחרות.

אני מבקש מן הוועדה לאשר את הדברים האלה.

א. בהיר:

יש מקרים של חילופי אוכלוסיה במשקים קיבוציים, ז"א שהיתה עזיבה.

היו"ר ד. גורי:

אני מבין שאתה מעורר שאלה עקרונית. סיכמנו בשאלה העקרונית מה שסיכמנו. ועדת-המשנה פעלה לפי הנחיות. בשאלה העקרונית אפשר לדון בפעם אחרת. השאלה היא אם אנו מאשרים עכשיו או לא, ואולי מבקש אתה לעכב את האישור?

א. בהיר:

אינני מבקש לעכב. אני מציע שיו"ר ועדת המשנה שהוועדה הטילה עליו לברר כמה דברים, יבדוק גם את הדבר הזה ויביא לנו את חוות-דעתו, או את חוות-דעתה של ועדת-המשנה.

ה ד ח ל ט

לאשר את רשימת הישובים שהובאה ע"י יו"ר ועדת המשנה לענין פטור מס-הכנסה; להתיר ליו"ר ועדת המשנה לצרף לרשימה, לאחר בדיקה גם את הישובים בית-ג'יר, אליפלט ועין-יעקב.

א. כהן:

אני רוצה לבדוק עוד את ענין "שורש".

י. ספיר:

אני מבקש לקבל רשימה של הישובים החקלאיים שאינם פטורים מס-הכנסה.

היו"ר י. גורי:

בבקשה.

אישור בקשות להעברה מסעף לסעף בתקציב:

ש. בזק:
ועדת המשנה בראשותו של ח'הכ חזני
אישרה את ההעברות הבאות מסעף לסעף:
משרד מבקר המדינה - מכתב מיום 16.1.58 מס' 10/72; מכתבי
הממונה על התקציבים: מיום 11.2.58, מס' ה/125 - פיתוח חקלאות;
מיום 21.2.58, מס' ה/135 - חקלאות; מיום 28.2.58, מס' ה/136 -
בריאות.

כן יש לאשר את שאלת התקציבים המיוחדים.

הי'ר י. גורי:
נחלק את הדברים. את מכתבי ההעברה
מסעף לסעף - נאשר, ואילו בתקציבים
המיוחדים נדון בשבוע הבא.

ה ר ח ל ט

לאשר את המכתבים הבאים בקשר להעברה מסעף לסעף:

משרד מבקר המדינה - מיום 16.1.58 - מס' 10/72
מכתבי הממונה על התקציבים:
פיתוח חקלאות - מיום 11.2.58 - מס' ה/125
חקלאות - " - 21.2.58 - " - ה/135
בריאות - " - 28.2.58 - " - ה/136

בענין התקציבים המיוחדים ידונו בשבוע הבא.

ש ו ב ו ת:

הי'ר י. גורי: עלי להביא לידיעת הוועדה את הענין הבא:

לפני מספר שבועות הוזמנתי לברור עם
י'ר ועדת החינוך והתרבות, הגב' פרסיץ, אצל י'ר הכנסת. נתברר
אח'כ שהיתה אי-הבנה, וכדי למנוע אי-הבנות כתבתי לגב' פרסיץ
מכתב (קורא מכתב מס' 1290/14228 מיום 27.1.58). אמרתי גם לשר
החינוך שוועדת הכספים אינה יכולה למלא תפקיד בענין שבין השר
והוועדה שהוא עומד אתה במצב. ועדת הכספים לא עיכבה ולא תוכל
לעכב שום דבר בינתיים.

ש. בזק: (מוסר לחברי הוועדה פרטים על סדר עבודתה).

י. קרצמן: על הוועדה לדון גם בענין הרדיו.

י. גורי: הדיון יתקיים במסגרת הדיון על התקציב.

ז. סוזאייב: אם הדבר הועבר אלינו מן המליאה, יש
לייחד לו דיון. צריך להיות ברור
שעד אשר הוועדה לא תדון בענין זה לא תעשה הממשלה דבר בנדון זה.

הי'ר י. גורי: אנו נניח את מסקנותינו בענין זה על
שולחן הכנסת.

ז. סוזאייב: אני מבקש לאפשר לח'הכ הראל להשתתף
בדיון על תקציב הבריאות.

הי'ר י. גורי: אם יש לו הצעות לוועדה הוא רשאי
לבוא ולנמק אותן.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15

=====